

Sinemamanın Anadolu'ya girişı

Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi, hem tarihi hem de kültürel bir kitap olarak öne çıkıyor. Özuyar'ın, tarihçi ve yönetmen kimliğinin bunda etkili olduğunu söyleyebiliriz. Kısacası iki alanı bütünleyen yazar, arşivlik bir kitaba imza atmış

Deniz Yılmaz

Yaşadığımız dönemin karmaşası içinde geriye dönüp bakmak her zaman faydalı. Ali Özuyar da sinema ve sinemanın Anadolu topraklarına gelip yerleşmesi özelinde kitaplar kaleme alan bir araştırmacı. Osmanlı'daki yenileşme ve modernleşme hareketinden başlayarak yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde Anadolu'da sinemanın gelişim evrelerini inceleyen Özuyar, aynı zamanda bir yönetmen. Araştırmacı ve icracı kimliğiyle incelemelere imza atan Özü-

ya'ın Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922) isimli kitabında, Osmanlı'nın beyazperdeyle tanışmasından, İstibdat Dönemi'ndeki film ortamlarına, Avrupalıların Osmanlı coğrafyasındaki işlerinden Meşrutiyet Dönemi'nin sinemaya etkisine, yerli yatırımcılardan Birinci Dünya Savaşı arifesi ve işgal dönemindeki filmlere dek epey geniş bir alanı kapsayan konular buluntuyo.

Özuyar, Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922) adlı çalışmasını, her şeyden evvel o dönemlere ait doğru bilinen yanlışları ortaya koyup düzeltmek amacıyla yazdığını belirtiyor yazdığı önsözde.

İstibdat Dönemi'nde başlayıp hem o yılların hem de sonraki senelerin koşullarını yansıtan sinemanın geçirdiği dönüşümü; yabancı filmlerin Türkçe açıklamalı hâliyle gösterilmesinin

istenmesine dek varan gelişmeleri ele alıyor yazar. Arşivleri tarayarak ve zamanın yayınlarını inceleyip yorumlayarak kaleme kâğıda sarılan Özuyar, yabanc ve yerli kaynaklardan da yararlanmış. Kitapta yer verdiği kupürlere, ilanlara ve atıf yaptıkları metinlere bakıldığında, kendisinin de söylediği gibi 'burada kalmayacak' bir çalışmaya imza attığını görüyoruz. Özuyar'ın bir sonraki hedefi, 1923 ve sonrasında Türkiye'deki sinemayı irdelemek.

Tarihçi ve yönetmen

Bugünlerde can çekişen İstiklal Caddesi'nin, Osmanlı topraklarına adım atan ya da daha doğru deyişle getirilen sinemanın, coğrafyadaki ilk merkezi olduğu-

nu hatırlatıyor Özuyar. Sinemanın ilk örnekleriyle 1843'te tanışan Osmanlı'da, Servet-i Fünûn dergisinde yayımlanan makaleyle bu tanışıklık pekişiyor.

İşte o zamandan başlayarak Pathé'ye uzanan, İstibdat'la kesintilere uğrayan, yasaklanıp sansürlenmiş sinemanın II. Meşrutiyet'le dönen talihi, 1908-1914 arası İstanbul'da açılan yeni salonların yanı sıra Osmanlı Donanma Cemiyeti, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti, Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, Türk Ocakları Cemiyeti gibi toplulukların katkılarıyla belirginleşen gelişim çizgisine yoğunlaşıyor Özuyar.

Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sırasında gösterime giren, bazıları dönemin ruhunu yansıtan filmlerden bahsederek yazar, o yıllarda sinemanın toplumu etkileşiminden ve olayların sinemayı nasıl şekillendirdiğinden de söz ediyor.

Savaş sırasında kuşkuyla bakılan sinemacılara değinen Özuyar, beri yandan hız verilen film yapımı konusuna da el atıyor. Burada öne çıkan isimlerin başında ise Muhsin Ertuğrul geliyor.

Kronolojik akışa sadık kalarak oluşturduğu kitabında Özuyar, o günlerin sinema tutkusundan ve film yapma azminden bahsederken yerli ve yabancı filmlerin nasıl kaynaştırıldığını, eserlere verilen desteği ve verilen tepkileri de gündeme getirmiş.

Sessiz Dönem Türk Sinema Tarihi (1895-1922), hem tarihi hem de kültürel bir kitap olarak öne çıkıyor. Özuyar'ın, tarihçi ve yönetmen kimliğinin bunda etkili olduğunu söyleyebiliriz. Kısacası iki alanı bütünleyen yazar, arşivlik bir kitaba imza atmış.